

Literárna reportáž v kultúrnej diplomacii medzi nacistickým Nemeckom a slovenským štátom

17.4.2026 - Peter Zlatoš | SAV

Ústav svetovej literatúry SAV, v. v. i., pozýva na hosťovskú prednášku Maxima Dulebu (FF UK v Bratislave) s názvom Literárna reportáž v kultúrnej diplomacii medzi nacistickým Nemeckom a slovenským štátom. Podujatie sa koná v stredu 22. apríla 2026 o 14.30 hod. v zasadacej miestnosti Ústavu svetovej literatúry SAV, v. v. i., a zároveň online.

[Link na pripojenie cez Zoom](#)

Meeting ID: 850 4247 6662

Passcode: 233675

Knižná produkcia literárnej reportáže – hybridného žánru na pomedzí žurnalistiky a umeleckej prózy – zaznamenala na našom území v období slovenského štátu (1939 – 1945) bezprecedentný nárast. Prednáška sa sústreďuje na to, akým spôsobom Úrad propagandy využíval tento žáner na propagáciu národného socializmu, upevňovanie slovensko-nemeckého „priateľstva“ a reprezentáciu Slovenska v rámci nacistického projektu *Novej Európy*. Hoci kultúrno-diplomatické vzťahy medzi „ochraňovaným štátom“ a „ochrannou mocnosťou“ zostávajú dodnes nedostatočne preskúmané, dobová reportáž poskytuje cenný pohľad na estetické stratégie, prostredníctvom ktorých bol slovensko-nemecký vzťah prezentovaný domácej verejnosti aj nacistickému hegemonovi.

Prednáška sa zameria na diela, ktoré najvýraznejšie tematizujú koncept „ochranného priateľstva“. Ide najmä o text z roku 1940 *Pakt statočných povinností: Politická reportáž o historických dňoch 23. – 26. novembra 1940* od Karola Murgaša, vedúceho Úradu propagandy v rokoch 1939 – 1941, a o texty redaktora a publicistu Juraja Gajdoša Brezu z rokov 1939 a 1940, publikované pod názvom *Nemecko mierové a bojujúce*. Analýza týchto diel ilustruje, ako vplyvní doboví propagandisti využívali reportáž na propagáciu medzirežimového vzťahu ako vstupu Slovenska do alternatívnej, fašistickej modernity prostredníctvom prekladovej operácie intermediálneho referencovania, teda evokovaním filmového zážitku v literárnom texte prostredníctvom špecifických postupov reportážneho žánru. Súčasťou prednášky je tiež analýza prekladu Murgašovej reportáže do nemčiny, chápaného ako forma manipulatívneho sebaopisovania do kultúry hegemóna. Toto prepisovanie zohľadňuje nacistického príjemcu a jeho sebavnímanie založené na predstave rasovej a kultúrnej nadradenosti na jednej strane, a sebavýraz slovenského štátu ako sebavedomej, fašistickej dynamickej inšancie na druhej strane. Takýto sebavýraz si však Úrad propagandy dovoľuje len v kontrolovanej miere, v súlade s kooperatívnou fasádou, ktorou sa Nemecko prezentovalo voči kolaborujúcim satelitom. Preklad reportáže do nemčiny tlmí sebavýraz Slovenska v prospech afirmácie „ochrancu“ a manipuluje jeho obraz v súlade s nacistickým diskurzom. Literárnoestetické stratégie v reportáži vychádzajúcej z dobovej kultúrnej diplomacie tak dopĺňajú aj postupy jej prekladovej manipulácie.

Podujatie sa uskutoční v rámci projektu VEGA *Preklad a prekladanie v dejinách a súčasnosti slovenského kultúrneho priestoru. Premeny podôb, statusu a funkcií: texty, osobnosti, inštitúcie*.

Bližšie informácie o podujatí nájdete na [internetových stránkach Ústavu svetovej literatúry SAV, v. v. i.](#)

Spracoval: Peter Zlatoš, Ústav svetovej literatúry SAV, v. v. i.

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13560&source_no=20